

MILJÖPLAN FÖR TÖREBODA GOLFKLUBB

Töreboda GK:s styrelse tog beslut våren 2016 att tillsätta en miljögrupp för att starta en miljölednings och kvalitetssystem som skulle beröra hela klubbens verksamhet. Informationen kommer att gå ut till medlemmarna på klubbens hemsida samt på mötet hösten 2016. På klubbens hemsida har medlemmarna delgetts vad miljögruppen gjort och vad som är på gång.

På höstmöte i november 2016 kommer Ordföranden att presentera miljögruppens arbete. Medlemmarna kommer att få information om klubbens policy, mål, visioner och handlingsplaner och efter att medlemmarna antagit miljöpolicy på årsmötet våren 2017 kommer miljögruppen fortsätta sitt arbete. Klubben beräknar att hela miljö-/kvalitetsarbetet skall vara slutfört under 2017.

Miljögruppens sammansättning består av Gruppchef Miljögrupp, Greenkeeper, Kanslist, Gruppchef Bangrupp, Chef för Tisdagsgruppen, Banarbetare samt extern hjälp som arbetar med Miljö och Kvalitetsfrågor.

Miljögruppen beslutade att arbeta efter intentionerna i Agenda 21 samt följa naturvårdsverkets 16 punkter (miljömål) som riksdagen satt upp. Klubben kommer också att arbeta enligt AFS 2001 föreskrifter, då vi anser att arbetsmiljön och personalfrågorna är en stor och viktig fråga. Om alla på klubben känner sig delaktiga och motiverade får vi en harmonisk arbetsgrupp som ser möjligheter till förändringar vilket i sin tur gynnar klubb, medlemmar och gäster.

Vi har arbetat med att få alla delaktiga i arbetet vilket kommer att ge oss nya infallsvinklar på vad som kan förändras eller förbättras.

Greenkeeper och banarbetare ser över kemikalier, avfallsfrågor och transporter.

Gruppchef Miljögrupp ser över energifrågor samt natur och djurliv.

I vårt miljöarbete ingår också att undersöka den biologiska mångfalden, vilket innebär en genomgång om vad som finns i skog och mark, om fågel/djurlivet i skogen och i våra dammar. Vi kommer att få hjälp med detta av Töreboda fågelklubb och av Naturskyddsföreningen, när vi får resultat av deras undersökning kommer vi att sträva efter att göra de förändringar som de anser vara nödvändiga. Töreboda GK vill värna om den vackra natur som vi har och förhoppningsvis göra den ännu bättre. I övriga frågor samarbetar vi även med Miljökontoret i kommunen.

Töreboda Golfklubb skall inte enbart vara en klubb för golf utan vill även främja friluftsliv i natur och kulturmiljöer för våra medlemmar och för den breda allmänheten. Vår ambition är att göra naturen tillgänglig och då tillsammans med Töreboda Kommun skapa promenad- och cykelvägar, där sträckningen bestäms helt av vad inventeringen ger för resultat. Vi kommer i detta arbete att även se över möjligheterna med något eller några observations-platser för djur och fågelskådning, liksom att det kommer upp informationsskyltar om de olika arter som finns. Under vintertid kommer vi att medverka för att iordningsställa skidspår med information om natur och djurliv.

Töreboda GK vill få den breda allmänheten att se på golfklubben med andra ögon, att en golfklubb inte enbart är golfspel utan även kan vara en rekreation med promenader, naturupplevelser.

Töreboda GK har gjort en tidsplan och målbeskrivning över klubbens miljöledningssystem och vilka resurser och myndigheter klubben skall samarbeta med. Töreboda GK arbetar även aktivt med miljöaspekter, förebyggande underhåll, riskanalyser, internkontroll, handlingsplaner, organisationsschema, funktionsbeskrivningar.

I vår pärm Kvalitets och Miljöledningssystem kommer det att finnas alla dokument som berör verksamheten.

Bakgrund

Töreboda GK har ett klart ansvar för inre och yttre miljön, hälsa och säkerhet i enlighet med lagar, föreskrifter och krav på miljö och kvalitet. Detta ansvar har varit och är upprätthållit på en acceptabel nivå genom olika rutiner. Ökat krav på yttre miljön, samt ändrade krav på kvalitetssäkring genom omfattande egenkontroll ger oss en möjlighet att samordna och förstärka insatser på detta område i samklang med Töreboda GK:s kvalitets- och miljöpolitik.

Förklaring

Vi har påtagit oss att säkra organisationens totala kvalitet, öppenhet, ordhållighet och 100% integritet i allt vad vi företar oss både inom gemenskapen och inför omvärlden. Detta gäller självklart också vår inre miljö, säkerhet för människor och utrustning samt vårt ansvar för den yttre miljön. En verksamhet som vill säkra sin efterlevnad av den valda miljön och kvalitén måste göra det till 100% och inte bara delvis, för kvalitetssäkring är ett varumärke – en total försäkring för Töreboda GK och alla anställda. Med detta som utgångspunkt vill vi lägga följande grund.

Töreboda GK skall etablera standarder och kontrollrutiner som säkrar att vi inte bara följer lagar och föreskrifter, utan också de intentioner dessa bygger på. Vi skall göra allt som står i vår makt för att förhindra skador och reducera föroreningen av den yttre miljön samt säkra liv, hälsa och utrustning. Vi skall kvalitet -/miljösäkra detta så att om en olycka likväl inträffar skall klubben ha den visshet att allt som var rimligt har gjorts när detta skedde.

Töreboda GK:s POLICY

- Vår miljöpolitik är att koncentrera insatsen till de för varje tid viktigaste miljöaspekterna.
- Kontinuerligt arbeta för att reducera vår totala resursförbrukning.
- Minimera användningen av icke förnyelsebara material.
- Föroreningar och avfall skall begränsas vid källan.
- Vi ställer krav på våra underleverantörer och samarbetspartner.
- Kontinuerligt arbeta på energieffektivaste sätt.
- Verka för att hälsa och miljö skall skyddas.
- Natur och kulturområde skall skyddas och vårdas.
- Den befintliga biologiska mångfalden skall bevaras.
- Att verka för god hushållning med mark och att vatten skall tryggas.
- Tillfredsställa lagar och föreskrifter för miljön.
- Ett totalt miljökoncept.

Våra miljörutiner kommer att vara en integrerad del i vårt miljöarbete och vi kommer att arbeta efter SGF:s miljönormer för ett kommande miljödiplom.

Miljösystemet kommer att finnas tillgängligt för alla våra medlemmar på vår hemsida samt i receptionen.

Ett grundläggande element i Töreboda GK idé är vår fokusering på arbetsmiljön och då ergonomisk korrekt belysning för kontor, maskinlokaler, etc. och hälsosektorn vilket är basen i vårt verksamhetsunderlag.

Vår politik är att koncentrera insatserna till de vid varje tid viktigaste identifierade miljöaspekterna som värderas årligen vid en miljögenomgång för de verksamheter som omfattas i vårt kommande certifikat.

Vår politik är att alltid tillfredsställa relevanta lagar och föreskrifter för miljön. Vi önskar vara i framkant av utvecklingen på detta område.

Miljöplanen omfattar följande områden:

1. Delaktighet	sid.4
2. Inköpsrutiner	sid.5
3. Fastigheter	sid.5
4. Kansli	sid.6
5. Avfallshantering	sid.7
6. Kommunikation	sid.7
7. Energianvändning	sid.8

8. Banan/Grönyteskötsel	sid.10
9. Vattenvård	sid.12
10. Natur/landskapsvård	sid.14
11. Revision	sid.16

1. DELAKTIGHET

Att ge kunskap och engagemang hos personalen samt fungerande rutiner och arbetssätt kommer att ge resultat i miljöarbetet.

Genom uppsatta mål för miljöarbetet, lägga upp en handlingsplan och därefter fortlöpande utvärdera arbetet gentemot uppsatta mål kommer klubben att medverka till en successiv miljöförbättring.

Klubben skall verka för att medlemmarna inspireras till att engagera sig i miljöfrågorna som berör klubben. Alla skall känna till klubbens stora vilja att bedriva sin verksamhet så resurssnålt som möjligt och i samklang med naturen.

Det är viktigt att ta till vara på medlemmarnas och personalens idéer, engagemang och arbetsinsatser inom miljöområdet.

DETTA HAR VI GJORT

- Skapat en Miljögrupp, upprättat rutiner för verksamheten. Det är av stort värde för klubben att öka förståelsen för de insatser som krävs för att driva en golfklubb och sköta en golfbana med de krav som lagar och förordningar kräver.
- Information ges fortlöpande på hemsidan

DETTA SKALL VI GÖRA

Detta planerar vi att göra:	Planerad start	Planerat klart	Ansvarig
<i>Bangruppen och styrelse informeras om miljöarbetet på banan Få ut info. till medlemmar på hemsidan.</i>	kontinuerligt		Miljögrupp
<i>Info. till allmänhet om var de kan vandra på och runt i området.</i>	2017	2018	Miljögrupp
<i>Använda mer mail och mindre papper av resursskäl</i>	kontinuerligt		
<i>Att klubben syns i pressen för ökad info. och förståelse om vad som sker på en golfbana med</i>	kontinuerlig		Idrottsgrupp

<i>naturen och miljön.</i>			
<i>Samarbete med lokal naturskyddsförening och fågelklubb angående inventering av växter och djur.</i>	finns		Miljögrupp
<i>Info. Skylt i kansli om åtgärder på banan</i>			Idrottsgrupp

- o I klubbens verksamhetsplan och skötselplan skall framgå på vilket sätt hänsyn tas till miljöaspekterna. Ansvarig och utfört.
- o På strategiska platser på banan genom mindre anslagstavlor informera om intressanta växter och djur.
- o På lämplig plats i klubbhuset anslå en kort information om klubbens miljöplan.
- o Uppmuntra medlemmarna och personalen till att lämna synpunkter och idéer till ett förbättrat miljöarbete.
- o Göra enkätundersökning hos medlemmarna

2. INKÖPSRUTINER

Genom att arbeta med miljöaspekter redan vid upphandling av olika varor skapas det förutsättningar för ett bättre miljöarbete.

Klubbens behov av inköp fördelar sig i huvudsak enligt följande:

- o **BANSKÖTSEL:** Förbrukningsmateriel såsom drivmedel, oljor, reservdelar.
Reparation och underhåll av maskinparken. Investering i nya maskiner och utrustning
- o **KANSLI OCH ADMINISTRATION:** Investering i nya maskiner och utrustning
- o **FASTIGHETER:** Energiinköp, reparation och underhåll
- o **RESTAURANGEN:** Matvaror till den dagliga verksamheten. Översyn och eventuellt investering i nya maskiner och ny utrustning
- o **SHOPEN:** Inköp av golfutrustning m.m.

DETTA HAR VI GJORT

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Inköp av miljövänliga produkter	2010		Alla
Upprättat en förteckning över kemiska ämnen	Finns	kontinuerligt	Bangrupp, kansli

- Införskaffa varuinformationsblad (Säkerhetsdatablad) Finns över kemiska ämnen och produkter.
- Undvika inköp av sådana kemiska produkter som kan ersättas med mindre farliga som ändå fungerar bra till rimlig kostnad

3. FASTIGHETER

Se även under punkt 7 Energianvändning.

Klubbens fastigheter redovisas översiktligt i särskild förteckning med byggyta, byggår och energiåtgång. Fastigheterna är renoverade och väl underhållna. Eluppvärmning och stor VV-beredare i klubbhus/restaurang. I verkstad luftvärmepump.

DETTA HAR VI GJORT

- Skapat lokaler och byggnader som har god status sett ur miljösynpunkt, alla relativt nybyggda eller nyrenoverade.
- undersöka alternativa energikällor för uppvärmning

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Gå igenom energiförbrukningen på klubben vad har vi för kostnader och var skulle vi kunna spara.	Pågår	2010	Fastighets-ansvarig
Underhålla byggnaderna så att livslängden optimeras	Kontinuerligt		Ägaren
Prioritera byggnadsprodukter bestående av eller framställda av förnyelsebara material	Kontinuerligt		Ägaren
Göra ny undersökning om alternativa uppvärmningstekniker, framför allt bergvärme	2010		Styrelsen

4. KANSLI/ADMINISTRATION

KANSLI

Handlägger klubbens löpande administrativa ärenden året runt

BANSKÖTSEL

Greenkeepers administrativa arbete

RESTAURANGEN (entreprenör/hyresgäst till klubben)

DETTA HAR VI GJORT

- Kontinuerliga möten med restaurang – ansvarig, angående klubbens verksamhet
- Hjälper restaurangen med att ta hand om farligt avfall, detta lämnas till oss för vidarebefordran till allmän avfallsmottagning (batterier). Tomma toner kassetter lämnas tillbaka till leverantören

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Informera restaurangen om lagar, krav och om klubbens mål och policy samt förväntningar som klubben ställer på restaurangen. Då restaurangen ingår som en del i verksamheten är det viktigt att restaurangens och klubbens mål överensstämmer med varandra.	2010	fortgår	Ordförande

5. AVFALLSHANTERING

När avfall sorteras och lämnas till olika typer av återvinning minskar vi vår miljöpåverkan och bidrar till att både vi själva och efterkommande generationer kan leva i en bättre miljö. Med lite sparsamhet och eftertanke kan var och en bidra till att minska avfallsmängden. Töreboda kommun har ett väl uppbyggt system för att möjliggöra för företag och hushåll att bli av med avfall och sopor. Uppkomsten av avfall skall minimeras. För det avfall som trots allt återstår, skall återanvändning, materialåtervinning och i sista hand deponering tillgripas. Ingen kompostering sker av sopor och matavfall från restaurangen. Gräsavfall från greener och tee´s återförs till naturen. På fairways lämnas gräsavfallet kvar.

DETTA HAR VI GJORT/Nuläge

Papperskorgar på banan och klubbhusområdet källsorteras i olika fraktioner.

Gräsklipp från green och tee går tillbaka till banan. Övrigt uppsamlat gräs komposteras med löv mm

Vi källsorterar wellpapp, glas, plåt plast och papper

Miljöfarligt avfall lämnar vi till kommunens återvinningscentral

- Klubben har ett stort antal papperskorgar uppställda runt om på banan
- För större mängder sopor och avfall från restaurangen finns containrar uppsatta vid restaurang och maskinhall.
- Rutiner finns för att tillvarata och avlämna speciellt miljöfarliga ämnen ex. oljor.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Undersöka möjligheten om att källsortera på banan	2010	fortgår	Bangrupp
Ytterligare understryka vikten av att allt avfall inklusive fimpar och snusavfall lägges i papperskorgarna såväl inom klubbhusområdet som ute på banan.	Kontinuerligt		Bangrupp
Kompostera uppsamlat gräs	Sprides vid klippning på banan		Greenkeeper
Skapa en särskild plats i maskinhallen för det farliga avfallet.	2010	Finns	Greenkeeper

6. KOMMUNIKATION

De flesta golfspelarna kör i egen bil och därmed står bilåkandet för en mycket stor del av klubbens sammantagna energiförbrukning och totala utsläpp av miljöskadliga ämnen.

En ökad samåkning och användande av cykel kommer att minska denna påverkan

DETTA HAR VI GJORT

- Parkeringsplatserna har utökats.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Att ordna samåkningstavla och plats för "väntbänk"	Finns		Kansliansvarig
Installera översiktlig miljöplan på web, och i klubbhus.	2010		Kansliansvarig

Cykelställ	Finns inte		Bangrupp
------------	---------------	--	----------

- Uppmuntra till samåkning när tävlingar och spel sker.
- Ytterligare uppmuntra till samåkning.
- Uppmuntra cykelåkandet

7. ENERGIANVÄNDNING

Töreboda GK använder energi för en rad olika ändamål, t ex uppvärmning och belysning av klubbhus, personallokaler, garage, restaurang, maskinhall m.m.

Energimängden som åtgår i form drivmedel till maskiner etc. är ganska stor. Inom alla dessa områden finns energi att spara. Successivt skapas nya tekniska lösningar som kan minska energiförbrukningen. Nya renare energikällor såsom bergvärme, solfångare, vindkraft kan bli aktuella. Investeringar i förnyelsebar energi ger inte bara miljömässiga utan även ekonomiska vinster.

I banskötseln användes maskiner som drivs med fossila bränslen (diesel och bensin). På marknaden håller det på att utvecklas alternativa drivmedel, t ex etanol och rapsolja. Dessa ger minskat koldioxidutsläpp och föroreningar. Genom att satsa på maskiner med lång livslängd och genom kontinuerligt underhåll minskar behovet av nyinköp och därmed minskar även den totala energiåtgången.

NULÄGET

MASKINER

2 st fairwayklippare, 2 st ruffklippare, 3 st greenklippare, 1 st tee klippare, 1 st traktor och traktorgrävare div. småmaskiner.

Gräsklipparna är samtliga dieseldrivna.

DRIVMEDEL

- Till dieselmotorerna användes diesel RME tillsats.
- Förbrukning ca 9 kubikmeter per år.
- Till bensinmotorerna användes blyfri bensin ca 1500 liter.
- ASPEN bensin 150 liter per år till småmaskiner.

SMÖRJOLJOR

- Mineraloljor användes.
- Förbrukning ca 80 liter per år.

HYDRAULOLJOR

- Mineraloljor användes
 - Förbrukning ca 50 liter per år
- Spilloljor lämnas till återvinning (LBC) och oljefilter lämnas till Kommunens å.v.c.

FETTER

- Till banans maskiner användes vegetabiliska fetter (70 %) och halvsvetiska fetter(30 %).

BEVATTNINGSANLÄGGNING

- Pumpar 2 st. av typ Grundfors med effekt 22 kilowatt, 63 ampere
- Pumparna är försedda med frekvensomformare för varvtalsreglering för att spara energi.

MASKINTVÄTTNING

- Maskinerna tvättas efter varje användning med vatten eller lufttryck.
- Två gånger per år görs en kraftigare tvätt med alkaliskt avfettningsmedel.

DETTA HAR VI GJORT /Nuläge

- Vi har övervägande lågenergilampor
- Akrylat bensin används till Flymo röjsåg.
- Nya, mer energisnåla maskiner för banskötsel, har anskaffats
- Vi har undersökt eldrivna gräsklippare men har funnit att de inte uppfyller våra krav på banan.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Hitta annan form av uppvärmning till verkstad och klubbhus. Berg värmepump, solfångare.	Finns		Styrelsen
Installera rörelse och ljus detektorer i klubbhus.	Finns		Klubbansvarig
Energi snålare vitvaror vid nyinköp.	Kontinuerligt		Klubbansvarig
Tvättvattnet går igenom en oljeavskiljare som töms regelbundet.	Finns ej	Snarast	Banchef
Byta till ännu fler lågenergilampor.	Kontinuerligt		Banchef

- Utöva påtryckning på maskinleverantörerna så att miljövänliga oljor för både motorer och hydraulik kan användas
- Fortsätta bevaka utvecklingen av eldrivna klippare
- Flera elfordon, Ev. hybridklippare
- Hänsyn till miljö ex. bränsleförbrukning vid inköp av nya maskiner

8. BANA/GRÖNSKÖTSELYTOR

UPPGIFTER OM BANAN

Bankaraktär: Skogs och parkbana

Hela området omfattar 55 hektar

En 18 hålsbana.

Banan omfattar ca 30 hektar.

FAIRWAY

Består av styv lera omväxlande med ler och mossjord. Dominerande grässort är vitgröe.

Skötselplanen beskriver alla skötselmoment på banan

inklusive de gödsel- o växtskyddsmedel som används.

Yta: 2 hektar.

GREENER

Gräset på greenerna är rödven och vitgröe.

Yta: 1 hektar.

TEES

Uppbyggda på mullblandad sandjord. Gräsarterna är vitgröe och rajgräs

Yta: 1 hektar.

SEMI-RUFF OCH RUFF

Består av styv lera omväxlande med mossjord.

Gräsarterna är vitgröe med inslag av många andra arter.

Yta: 25 hektar.

DRIVINGRANGE

Grässort är vitgröe. Yta: 3 hektar.

VÄXTNÄRING – VÄXTSKYDD – GÖDSLING

Ett av problemen med gödsling är att en del av den tillförda näringen riskerar att lakas ut av regnvatten och konstbevattning. Genom att tillföra näring i små och täta givor som gräset konsumerar direkt minskar också risken för näringsläckage.

För bedömning av behovet av tillförsel av växtnäringsämnen tas jordprover vid jämna mellanrum.

Skötselplanen visar att nedanstående mängder växtnäringsämnen påföres de olika ytorna under en växtsäsong. Eftersom gräsklippet på fairway får vara kvar förs ingen näring bort och därför behöver endast små mängder tillföras.

Växtnäringstillförsel, kg/100m²

N = kväve P = fosfor K = kalium

Fairway 0,4 0,2 0,7

Greener 1,87 0,52 1,43

Tees 1,90 0,38 0,95

Totalmängd 4,17 1,1 3,08

Utöver detta användes järnsulfat i mindre mängder baserat på näringsanalysen.

Detta får hanteras som riktvärden eftersom vädret varje år påverkar tillväxt och gödsling.

DETTA GÖR VI KONTINUERLIGT

Vi luftar och dressar för att hålla torra ytor och förebygga svamp. Vi till för organiskthumuspreparat för att gynna mikrolivet

Optimera gödselanvändningen ev. gödsla liten mängd ofta, ca var tionde dag.

Behovsanpassad gödsling.

Fairway gödslas 1 gång per år.

Vi tar jord och växt prover för att se att vi ligger rätt i gödsling

Växtskyddsmedel används bara Kurativt vid angrepp och ej förebyggande

Kontrollbesiktigar sprutan.

Ogräs bekämpas med sprutning på greenerna.

Fairway sprutas ev. mot ogräs ca vart sjunde år.

Fortsätta att förebygga för att minska svampangrepp ex. lufta, dressa, slipa knivar, dagga och prova ”biologiska” preparat

Av skötselplanen framgår att det ständigt pågår ett arbete att förbättra gräset. Vid hjälpsådd ersätter vi vitgröen med lämpligt gräs och anpassar skötseln därefter.

Greenerna luftas och dressmaterial läggs på (sand), i syfte att förbättra växtbädden och få ett starkare gräs

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Gödselprogrammet skall uppdateras årligen efter resultat av tagna markprover.	Kontinuerligt		Banchef
IPM			Banchef
Ytterligare begränsa tillförsel av näring till fairway.	Kontinuerligt		Banchef

Undersöka alternativa gödselmedel	Kontinuerligt		Banchef
Vattenprover från sjön och från tillflöden skall tas med avseende på näringsinnehåll.	5 års intervall i sjön		Banchef

Använda SGF s Material "Checklista för miljöarbetet på golfbanan" för att stämma av att klubbens arbete stämmer överens med lagar och föreskrifter (Se banservice.golf.se (Skrifter))

FÖREBYGGANDE AV GRÄSSKADOR – BEKÄMPNING MOT SVAMP

Ständigt återkommande klippning och intensiv användning av greenerna innebär en ökad risk för sjukdomsangrepp.

För att minimera denna risk används växtskyddsmedel t.ex. mot mögelsvampar.

Växtskyddsmedel riskerar liksom näringen att lakas ut och därmed spridas till omgivande mark, ytvatten och grundvatten.

Under viss typ av väderlek uppstår lätt snömögelangrepp. Stora insatser har gjorts för att förhindra detta.

DETTA HAR VI GJORT

- Endast av kemikalieinspektionen godkända växtskyddsmedel användes
- Alla bekämpningsmedel är förvarade i låst utrymme. Årlig genomgång och städning i förrådet för växtskyddsmedel
- Banarbetarna som utför sprutningen har erforderlig utbildning och behörighet
- Ökat järnbehandlingen på hösten i syfte att stärka gräset och förhindra snömögel

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Ytterligare förebygga skötseln för att minska svampangrepp ex. lufta, dressa, slipa knivar, dagga och prova "biologiska" preparat	Kontinuerligt		Banchef
Biologiska växtskyddsmedel skall användas i största möjliga utsträckning	Kontinuerligt		Banchef
Kontrollera skuggor på greenerna. Få in mer ljus.	Kontinuerligt		Banchef

9. VATTENVÅRD

BEVATTNING

För att hålla en golfbana i trim krävs stora mängder vatten. Normalbehovet för en 18-håls golfbana är enligt Svenska Golf förbundet 20 - 25 000 kubikmeter per år. Så stora uttag av vatten är inte bara krävande ur vattenressurssynpunkt utan även ur energisynpunkt. Det mesta av vår banas bevattningsvatten kommer från de näringsrika dammarna. Vad gäller föroreningar

bryts vissa av dem ned av mikroorganismer i marken och en golfbana kan också sägas fungera som en reningsanläggning. Allt vattnet som användes för bevattning av golfbanan tas från Månsarudssjön. Det finns tre dammar på banan som inte används för bevattning. Kemprov tas vart 5 år av Anitcimex. Finnas inget spill av kemikalier som vi använder i vattenproverna. Proverna skickas till kommunens miljökontor och bankonsulent för kännedom.

DETTA HAR VI GJORT /Nuläge

Vi försöker att vattna behovsanpassat på greener, Fairway bevattnas i undantagsfall Spridare byts mot sektorspridare där det är möjligt. Pumpar finns för att syresätta dammarna. Vid sprutning med gödning vid dammar och diken finns rutiner för att minska näringsläckage till vattnet

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
För att bibehålla och ytterligare förbättra vattenkvaliteten i dammarna inom golfbaneområdet skall gödsling intill dessa även i fortsättningen undvikas	2010	Kontinuerligt	Banchef
Att skapa fosforfällor (djuphål) som kan rensas med jämna mellanrum	2010	Kontinuerligt	Banchef

DAMMARNAS

Tyvärr är dammarna alltför näringsrika vilket ger ett mycket litet siktdjup, endast några decimeter. Solljuset har svårt att tränga ner till botten, vilket ger upphov till syrebrist och utveckling av svavelväte och därmed inget liv. Men med nya metoder kan dammarna få ett bättre vatten och ett rikare djurliv.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Försök att syresätta en damm och se resultatet	2010	kontinuerligt	Banchef
Ta bort vass och vegetation. På spelsidan av dammarna har vi planerat att lägga sten med en fiberduk under. Detta skall vi fortsätta med.	Kontinuerligt		Banchef
Lägga i "solstenar" i några dammar för att stimulera fågellivet och de vattenlevande djuren Försöka att få en "skött spelsida" på dammen och en "mindre skött del" som inte är i spel som gynnar djurlivet	Kontinuerligt		Banchef

10. NATURMARK/LANSKAPSVÅRD

En golfbanas delar har olika påverkan på den biologiska mångfalden. I naturpartier vid sidan om spelytorna finns det förutsättningar för att skapa en större biologisk variation. Genom att inte hålla lika hårt på att golfbanorna måste se ut som parker kan naturen gynnas ytterligare. Torra träd och stubbar är livsviktiga för vissa lavar, svampar och insekter. I och omkring dammar och vattendrag lever en rad växter och djur. Det gäller att sköta dammarna på rätt sätt för att de skall myllra av liv. En viktig åtgärd är att minska användningen av växtskyddsmedel eftersom detta direkt minskar artrikedomen.

Nuläge.

Vi försöker att få golfbanan att naturligt smälta in i omgivande naturliga miljö (landskap)

Vi värnar och försöker behålla den flora och fauna som finns

Vi strävar efter att ban utrustning som bänkar, skyltar mm är diskreta och smälter in i banan.

Vi planterar bara in inhemska växter och trädarter.

Vi planerar att:

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Vi planerar att Fortsätta att bevara inhemska träd och växter	Kontinuerligt		Banchef
Minska antalet vattenhinder pinnar och använda plattor i stället som smälter bättre in i miljön.	Kontinuerligt		Banchef

FLORA

Vegetationen präglas på vår bana till största delen av naturförhållanden med mycket variation. Marken består för det mesta av styv lera utom på vissa delar som består av torv. Längs åkerkanterna och dikeskanterna finns partier med ängsliknande flora som gynnas av slåtter.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
En inventering av florán och faunan skall göras för att utröna förekomsten av ev. skyddsvärda växter	2010	fortgår	

FAUNA

Vad beträffar faunan är det framför allt fågellivet som ger stor variation och artrikedom. Det förekommer i varierande mängd grågås och kanadagås. I övrigt är det de vanliga fågelarterna råka, kråka, kaja, skata, koltrast, talgoxe, blåmes, pilfink, bofink, sånglärka som förekommer. Rovfåglar som regelbundet besöker vår bana är tornfalk, sparvhök, ormvråk, havsörn, duvhök och uggla. Fåglarna behöver stöd av olika slag för att det skall bli en så stor artvariation som möjligt. Många behöver holkar att bygga bo i och andra behöver täta buskage för att trivas.

Nuläge:

Spara döda träd (stående/liggande) för att öka biol. Mångfald

Lämnar en del skyddsområden, helt orörda partier där inga ingrepp får göras. Dessa områden är ej i spel och är till för att bevara vissa biotoper och till skydd för djurlivet.

Vi försöker gynna ”bärande” träd (med bär) och mer ovanliga trädarter.

Dammkanter sparas till efter häckning för änder och när de flesta blommor blommat ut.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Göra en djurinventering	2010		Klubbansvarig
Sätta upp holkar för fåglar.	pågår		Klubbansvarig
Ytterligare utveckla naturvården på banan	pågår		Klubbansvarig
Sittpinnar för rovfåglar och ugglor.	pågår		Klubbansvarig
Korgar för andfåglar placeras ut på lämpliga ställen i dammarna	finns		Klubbansvarig

- Sätta upp ett antal fågelholkar för att stötta hålbbyggande arter.
- Inventering av fågellivet
- Sätta upp ett antal anslagstavlor med fågel- och växtbilder med förklarande text.

MILJÖREVISION

För att ständigt förbättra miljöarbetet skall miljöplanen årligen utvärderas och följas upp. Förändringar i energianvändning samt bruket av drivmedel och växtskyddsmedel skall noggrant granskas. Ny teknik kan utnyttjas så att naturen ytterligare skyddas.

DETTA SKALL VI GÖRA

Planerad åtgärd	Planerad start	Planerat avslut	Ansvarig
Årligen utvärdera miljöplanen.	Kontinuerligt		Klubbansvarig
Redovisa särskilda miljöaktiviteter i verksamhetsberättelsen	kontinuerligt	Kontinuerligt	Klubbansvarig
Öka miljömedvetenheten hos klubbens medlemmar och personal	Kontinuerligt		Klubbansvarig
Årligen utvärdera miljöplanen.	Kontinuerligt		Klubbansvarig
Genomföra utbildning inom miljöområdet.	Bör upprättas	Kontinuerligt	Klubbansvarig

- Skicka in miljöplan till miljöinspiratör eller SGF s bankkonsulent

11. REVISION

MILJÖANSVARIGA VID TÖREBODA GOLFKLUBB

Delaktighet, Klubbansvarig
 Inköp, Klubbchef, Kanslist
 Fastigheter, Fastighetsansvarig
 Kontor, Kanslist Klubbchef
(Restaurang, Restaurangchefen)
 Golfshop, Shopansvarig
 Avfallshantering, Banchef
 Energianvändning, Klubbansvarig
 Markbyggnad, Fastighetsansvarig
 Växtnäring, Banchef
 Vattenvård, Banchef
 Naturvård, Banchef
 Miljörevision Klubbansvarig, Banchef, Miljöansvarig

Huvudansvarig Klubbens Ordförande

Inventeringar, skötselplaner som bilagor.